

מפתורא דאבא

ניצוצי אור מאצר תורתו של

ב"ר מרן אדמו"ר הגה"ק רבי אברהם אבא זי"ע
בעל האמונת אברהם מפיטסבורג

עניני הפרשה

יציאה למלחמה מתוך כוונה לשם שמים

כי תצא למלחמה על אויביך וגו' (כא, י). וסמך ליה לעיל (כא, ט) כי תעשה הישר בעיני ה'. ונראה לדרוש הסמיכות, בהקדם מה שכתב באור החיים הק' כאן וזה לשון קדשו: 'ואולי כי לפי שבא הכתוב להתייר יפת תואר שאסורה שלא בשעת מלחמה, גם להתייר קדלי דחזירי (חולין יז ע"א) ושאר איסורין, חש הכתוב שביציאת ישראל למלחמה רגליהם לרע ירוצו כדי שיהנו מדבר איסור, לזה בא הכתוב והתנה ואמר כי תצא, תהיה יציאתך למלחמה להנקם מאויביך, שהם אויבי ה', על דרך אומרו (תהלים קלט) הלא משנאיך ה' אשנא וגו' לאויבים היו לי, לטעם זה תהיה יציאתך, ואם תעשה כן ונתנו ה' אלקיך בידך ושבת שבינו, ומזה אתה למד שזולתן כן אם תהיה יציאתך לטעם אחר וכו' אינו מובטח שיתנהו ה' בידו, עכ"ל.

ולפי"ז מובן סמיכות הכתובים, כי תעשה הישר בעיני ה', כי תצא למלחמה וגו', ר"ל דרך אם תהיה יציאתך למלחמה מתוך כוונה טהורה לעשות הישר בעיני ה' תזכה לנצחו ונתנו ה"א בידך ושבת שבינו.

מכת"ק

פרנסה מיד ה' בלבד

כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלקיך בידך (כא, י). הנה מבואר בשו"ע (או"ח סי' קסז ס"ח) כי כאשר הובצע פורס את הלחם לבני הבית אל יתן להם פרוסתם בתוך ידם אלא יניחנו על השלחן לפנינו, ויש כמה טעמים לדבר על דרך הפשט.

אך יש לומר טעם פנימי יותר, שעל האדם להרגיש תמיד שפרנסתו באה לו מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה של הבורא יתברך, ואינה תלויה בידי בשר ודם, ולכן אין לו לקחת את מזונותיו מיריו של הובצע.

ויש לדמוז דבר זה בפרשתן על פי הידוע מהזהר הק' (ח"ג רעב ע"א) ד'שעתא רמיכלא היא שעתא דקרבא, עת מלחמה, שצריך

להלחם אז עם יצרו ועם תאוות האכילה. וזהו כי תצא למלחמה על אויביך, היינו כאשר נגיש למלחמת שעתא דמיכלא, אזי ונתנו ה' אלקיך בידך, שיקבל פרנסתו מיד הקב"ה ולא ע"י אמצעי אחר.

איבא דאברהם

לקרב לבבות טועים

וכן תעשה לכל אבידת אחיך וגו' לא תוכל להתעלם (כב, ג). 'לא תוכל להתעלם' עולה בגימ' הפסוק (ישעי' מ, ג) 'ישרו בערבה מסלה לאלהינו'. ונראה הרמז בזה בס"ד, כי הערבה רומז על פשוטי העם שאין בהם טעם וריח של תורה ויראת שמים (ויק"ר ל, יב), ואבדו הדרך העולה בית אל, והרי הם תנועים כשה אבד.

ועל כן אומר הנביא ליישר גם 'בערבה' מסלה לאלקינו, לקיים בהם 'השבת אבידה' לאבינו שבשמים שהיא ית"ש הוא בעליהם, ולא תוכל להתעלם מהם. מכת"ק

מחיית שרו של עמלק תחילה ואח"כ האומה

זכור את אשר עשה לך עמלק וגו', תמחה את זכר עמלק מתחת השמים (כה, יז-יט). הנה בפר' בשלח כתיב (יז, יד) 'כי מחה אמחה את זכר עמלק' משמע שמחיית עמלק הוא בידי שמים, אמנם מהלשון כאן 'תמחה' את זכר עמלק, משמע שהוא בידי אדם למחותו, וצ"ב.

ויש לומר דהנה איתא (עי' דב"ר פ"א סי' כ"ב) דאין הקב"ה פורע מאומה עד שפורע משרו תחילה, ועל כן פסוק הראשון 'מחה אמחה' מיידי על שרו של עמלק, וזה יהיה בידי שמים ופסוק האחרון 'תמחה את זכר עמלק', מיידי על האומה שעל הארץ.

ואפשר לומר דעל ידי מצות זכירת מחיית עמלק שאנו מקיימים, פועלים בכך את שימחה הקב"ה את שרו של עמלק בשמים, ואח"כ יכולים לקיים כבר אנו למחות את האומה. וזהו 'זכור את אשר עשה לך עמלק וגו'' ועי"ז יומחה שרו של עמלק בשמים, ואח"כ תזכה אף אתה 'תמחה את זכר עמלק' שהוא 'מתחת השמים'.

מכת"ק

מילי דגליון

מכת"ק רבינו זי"ע על גליונות הספרים

מס' בבא קמא (ב ע"ב)

"וביער (שמות כב, ד) זו השן, וכן הוא אומר (מלכים א יד, י) כאשר יבער הגלל עד תומו".

וכתב רבינו על הגליון:

וצריך להבין, הלא הכתוב מדבר שם ממפלתו של ירבעם, וביערתו אחרי בית ירבעם כאשר יבער הגלל עד תומו, ולמה באמת נמשל ביעורו לביעור על ידי שן.

ויש לומר כי באבוד רשעים רנה (משלי יא, י), ופיזור רשעים הנאה להם והנאה לעולם (סנהדרין עא ע"ב), על כן זה נמשל לשן, אשר בביעור השן יש לה לבהמה הנאה מהזיקה כמבואר בגמרא (להלן ג), והבן.

מילי יקרא

טעמי תקיעת שופר בחודש אלול

במס' נדרים (כ ע"א) "תניא בעבור תהיה יראתו על פניכם (שמות כ, יז) זו הבושה". צריך ביאור מה שייכות יש ליראה עם הבושה. ואפשר לומר הרמז, דקיימא לן במשנה (ב"ק פ"ג) שהמבייש את חברו אינו חייב על הבושת עד שיהא מתכוין, לזה אמרו שהיראה היא הבושה, להורות שהוא הדין לענין מדת היראה, לפעמים בא לאדם גרש של יראת שמים מעצמו, שמעוררים אותו מן השמים או על ידי סיבה צדדית שהסביבה פועלת עליו, שאין זה נקרא יראת שמים, עד שיהא מתכוין ויתעמק ויקבל עליו עול מלכות שמים מצדו הוא.

ואולי זהו מה שאמרו חז"ל (ברכות יד ע"ב) הרוצה לקבל עליו עול מלכות שמים שלימה יפנה ויטול ידיו ויניח תפילין ויקרא קריאת שמע ויתפלל, כי רק בהכנה דרבה כזו נקרא עול מלכות שמים. וזהו שאמר הכתוב (דברים י, יב) "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה", לא אמר כי אם 'יראה', אלא 'ליראה', ר"ל שתעשה הכנות להיראה, והבן.

ומזה יש ללמוד שהיראה שחודש אלול מביאה אינה מספקת, אלא צריכים להוסיף ולהתעמק כמובן. ואולי לכן נוהגים לתקוע בשופר (שו"ע או"ח סי' תקפא, א), עפ"י המבואר במשנה (ב"ק צ ע"א) התוקע לחבירו נותן לו סלע, ופירש רש"י ז"ל תוקע ממש, ונותן לו סלע משום בושת, עיין שם, ומבואר מזה שהתקיעה מביישת, אם כן אפשר לומר שלכן תוקעין בשופר כי התקיעות מביאות לידי בושה ולידי יראת שמים.

ויש להוסיף, שהתקיעות צריכות להביא לידי יראה ובושה כזו, שיהיה אזיל סומקא ואתי חיורא (עי' ב"מ נח ע"ב), וזה הוא המתקת הדינים שעל ידי תקיעת שופר, שהדינים שהם בחי' סומקא מתבטלים, ואתי חיורא, רחמים וחסדים.

מילי דאבא מס' נדרים

מוסר אביו

ליקוטי רשימות מכת"ק שרשם רבינו זי"ע [בשנים תשכ"ב-תשכ"ט]
לדברי התעוררות בימי הרחמים והסליחות (א)

תקיעת שופר באלול - לצאת מן המיצר, אל המרחב של המחשבה והשגה והבהירות.

ועתה ישראל וגו' מה וגו' [ו-דרשו ז"ל אל תקרי מה אל לא 'מאה'] מאה אחוז [ר"ל שצריך שהיראה תהיה בשלימות]. 'ועתה ולא מחור.

עבר קציר כלה קיץ ועדיין לא נשענו. כמה קוינו על שנה זאת, וכבר יצא כמעט כולו ומפני עוה"ר כל העולם כולו מפרפר בין שמים וארץ בין שלום ומלחמה והכל תלוי בתשובה בחרטה בוידוי ובבכיל מעומק הלב ובבקשה.

זה לעומת זה. רואים אנחנו שרוצים לעלות השמימה בגשמיות [העליה לירח]. אבל זה מורה שיש בידינו להעלות במדריגתנו, והוא בנקל, כי 'כרחוק מזרח ממערב הרחיק ממנו את פשענו'.

תפילות של כל עצמותי תאמרנה. האמת הוא שהעיקר הוא הפנימיות, מכל מקום כדי לעורר את עצמו צריך מקודם להתפלל

עניני דויבא

אלול - א'פשר להתקיים ולעמוד לפניך

בתיבת אלול שהוא ר"ת א'פשר להתקיים ולעמוד לפניך, דבאלול יש עת רצון ורחמים וסיוע לאיזה יהודי שרוצה להתקרב להשי"ת בתורה ותפילה ומעשים טובים ולומר תהילים ולהתחזק בכל עניני בין אדם למקום ובין אדם לחבירו, עתה הזמן לכך.

ועזור השי"ת שנחפש את דרך ה' ונמצא כמו שאיתא משמיה דהרה"ק מצאנו זי"ע שפירש הכתוב "ובקשתם משם את ה'א ומצאתם כי תדרשנו", כי "ובקשתם את ה'א זה גופא ה'ומצאתם, דכיוון שמחפש ומבקש קרבת אלוקים זהו סימן שמאמין בזה ורוצה לזה, והרי "בדרך שאדם רוצה לילך מוליכים אותו". והשי"ת יזכנו שנהיה בריאים ונוכל לעשות תשובה ולקיים "כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך למען חיך", ונזכה לכתובה וחתימה טובה וכל טוב סלה ולתשובה שלימה בב"א.

מתוך שיח"ק ס"ג כי תצא תשמ"ט

דיוקנו של אבא

עובדות מהאיכותו בקודש של רבינו זי"ע

החזק במוסר אל תרף

רבינו זי"ע היה עוסק תדיר ב'ספרי מוסר', היה הוגה בהם ביגיעה והתבוננות רבה, אף היה מסמן על הספרים ומדגיש שורות נוקבות, או כאלו שראה בהם ענין לפי דרגתו לציין לעצמו, כמו"כ היה מציין בצדי הספר את הנושא המדובר בעמוד זה כגון יראה, אהבה, התלהבות, וכי"ב, וכן סיכומי ענינים ונושאים, מלבד חידושים ופרפראות נפלאים שהיו מעלה בשולי הדפים לרוב. והיה דרכו בקודש שלאחר שלמד ועיין כמה פעמים בספר 'מסילות ישרים' וציין בו את הערותיו וסיכומיו, ביקש לרכוש ספר 'מסילות ישרים' חדש, ושם התחיל ללמוד כאילו לומדו פעם ראשונה. וכן בשאר ספרי מוסר כגון 'שערי תשובה' ו'חובת הלבבות', וכי"ב. לאחר הסתלקותו נמצאו באוצר ספריו של רבינו זי"ע כמה וכמה עותקים של ספרי מוסר כולם מסומנים בהדגשות בציורים ובהערות.

כ"ק מרן אדמו"ר התפארת מרדכי זי"ע היה מרבה להזכיר זאת בשיחות קדשו בכל עת מצוא, בעוררו על חובת לימוד המוסר, והיה מתאר איך שהיה רבינו זי"ע עד יומו האחרון לומד ספרי מוסר בשקידה רבה ובהתלהבות, כמשל היה נער בר מצוה שזה עתה פתוח את שערי העבודה. כמו"כ היה מרן התפא"מ מעורר לקיים את תקנת קדשו של רבינו זי"ע בעת הקמת הישיבה הק', כי רמ"י הישיבה יקדימו לשיעורם שיעור בספרי מוסר. כי אם אין יראה אין חכמה'.

ואם בכל השנה כך, הרי בחודש אלול, על אחת כמה וכמה, שהיה מקדיש מתענותיו הרבה ללימוד ספרי מוסר ותשובה. בשבת מברכים אלול תשמ"ט התבטא רבינו זי"ע ואמר: "היום שבת מברכים אלול, חיל ורעדה יאחזקו, לא יתכן כלל לגשת לחודש אלול בלי לימוד מוסר"... והתיישב מיד ללמוד בספר 'מסילות ישרים'. [מרשימות הר"ר דוד שרייבר הי"ו ירושלים]

חודש אלול

בליל ש"ק פר' ראה שבת מברכין אלול תשמ"ג בשולה"ט כיבד רבינו לחזן' לזמר משהו לכבוד שבת, ואמר שרוצה לזמר ניגון בלי מילים, ואמר לו רבינו שזה מתאים לחדש אלול שתוקעין בשופר וזהו 'קול' בלי דיבור... [מרשימות הרה"ח אלימלך בנט הי"ו]

עוד מאותו שולה"ט: הזכירו לפניו אחד שצריך להוושע בדש"ק ואמר רבינו שחודש אלול הוא הזמן המסוגל לזה כדאי' בספרים לרמז בפסוק א"ת ל'בבך ואת לבב זרעך ר"ת אלול... [שם]

בשבת הנ"ל בס"ד אחר שניגנו 'יחדשהו' לרגל 'שבת מברכין' אמר שאומרים שם בנוסח שלנו 'לתשובה שלימה' ואמר דאלול הוא חודש תשובה, וע"י תשובה שלימה בחודש אלול גניע לישועה שלימה בחדש תשרי. [שם]

תכלית הכל

בליל ש"ק פר' כי תצא תשמ"ט לאחר השולה"ט אמר רבינו זי"ע: "התכלית של הכל הוא, וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה", והוסיף ואמר: "משלה ר"ת מזמור שיר ליום השבת". [מרשימות הרה"ח אלימלך בנט הי"ו]

ברכות אביו

...ועתה הומה לבי אל דודיכם ואין לי כעת אופן אחר להגיש לכם ברכותי החמות והנלבבות רצופות אהבה ברשפי אש שלהבת י-ה, אשר יהיה רצון מלפני אבינו שבשמים שיחדש עליכם שנה טובה ומתוקה, מאושרת ומעוטרת בעשר עטרות ובעשר קדושות ותזכו להכתב ולהחתם בספרן של צדיקים גמורים לאלתר לחיים טובים ארוכים לשמחה ולשלום, ותהי' תורה וגדולה מאוחדים על שלחנו של כאו"א ותזכו לבני חיי ומזוני רוחא ולעבוד השי"ת שכם אחד בארה"ק לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם ותהי' שלוחי דידן ושלחי דרחמנא להתפלל עלינו ועל אחינו שבגולה, שיתקבלו גם תפילותינו תקיעותינו וכל עבודתנו דרך ארצנו הק' שער השמים ויקבצנו בקב"ה וינהלנו ויוליכנו קוממיות לארה"ק כלנו יחד בברכה שלימה בתקיעת שופר גדול לחרותנו חירות האמיתית ע"פ דעת חכמינו ורבותינו ואבותנו הק' וכשאיפת כל צדיקי אמת בנחת ובניקל בחסד וברחמים ומאוצר מתנת חנם יחננו ויערה עלינו רוח קדשו ממרום לשוב אליו בתשובה שלימה וטהורה ונדבק בו באמת כרצונו יתב' לחיים טובים ארוכים בששון ישעו וברוח נדבתו לנצח נצחים אמן. מתוך מכתב קדשו לאברכי כולל "צדקת יוסף" בעיה"ק ירושת"ו

י - הם יו"פ עקב תשכ"ז [מובא בקו' 'מילי דאבא' מכתבי קודש ח"א, יו"ל מנ"א תשפ"ד, ברוקלין נ"י.]